

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cautela Confessarii Pro Foro Sacramentali Occasione
Decretorum S. M. Alex. VII. Innoc. XI. Et Alexandri VIII. ...**

Matthaeucci, Augustín

Francofurti Ad Moenum, 1711

§. V. Scandalum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40684

corpore, vel, quod poterat inferri. 4. Numerum personarum, quas laesit. 5. Qualitatem personæ, an fuerint Clerici, vel parentes, aut Superiores. 6. An ipse fuerit aliis auctor rixæ? Quia tunc non modo est cooperatores, sed causa omnium peccatorum, à cæteris commissorum.

31. Quæritur. *Quid sit seditio?*

Resp. *Est discordia inter membra Reipublicæ, violans inter ea pacem; & contingit, dum una pars insurgit in aliam, sive actu pugnet, sive ad pugnam se præparet. Infert, etiam peccatum contra iustitiam damnificando partem; & contra iustitiam legalem, tendens ad destruendas justas leges latas pro tranquillitate Reipublicæ.*

§. IV.

Schisma.

32. **D**E Schismate diximus, cap. 3. n. 24. Hic aliud resolvendum non remanet, quam notare, quòd schisma est ex genere suo peccatum mortale; & potest fieri veniale solum ex defectu plenæ deliberationis, non vero ex parvitate materiæ; quoniam separatio, & divisio ab unitate Ecclesiæ, & eius capite, Romano Pontifice (in qua formaliter schisma consistit) non potest esse materia levis. Nam materia levis esse nequit, sed est mortale ab eo recedere, quod est omninò necessarium ad salutem; sed per schisma ab eo receditur: Nullus enim potest salutem consequi extra Ecclesiæ communionem, & unitatem: Utrumque enim est articulus Fidei; & patet ex illo Symboli Constantinopolitani: &

unam Sanctam Ecclesiam: & ex alio Apostolorum Sanctorum communionem. De qua re videatur De-magistris Sylva Ecclesiast. 10. 2. lib. 2. tit. 3. cap. 3.

§. V.

Scandalum.

33. **Q**Uæritur, *Quid sit Scandalum?*
Resp. *Est dictum, vel factum minus rectum, hoc est, malum præbens proximo occasionem ruinae spiritualis. Per factum, intelligitur, etiam ommissio actionis præceptæ. Est scandalum ex suo genere mortale, & oppositum charitati; quia ex charitate tenemur, non facere malum proximo, & velle bonum ipsius: scandalum autem ad ruinam spiritualem adducit. Est semper mortale, si inducat ad peccandum mortaliter. Veniale verò, vel ex imperfecta deliberatione, vel, si est peccati venialis occasio.*

Dicitur *occasio*, & non causa, quia, qui est causa, cur alius peccet, non peccat solum contra charitatem, verum etiam contra virtutem, ad quam violandam inducit, ut contra castitatem, iustitiam, &c. Ex quo sequitur, quòd, qui imperio, suasionem, vel consilio est causa inducens ad furandum, peccat etiam contra iustitiam, & tenetur restituere, quia est causa moralis furti; qui verò solum suo malo exemplo inducit hominem ad furandum, non lædit iustitiam, nec tenetur restituere, & peccat solum contra charitatem.

Propterea Confessarius diligenter inquirat à pœnitente, an suo malo exemplo fuerit

fuerit occasio, ut proximus furaretur, an verò etiam causa: quia in secundo casu debet ad restitutionem obligare, non verò in primo: Verùm in peccato scandalosi debet etiam inquirere ultimam speciem peccati, ad quam suo malo exemplo alium induxit; ut, si induxit ad violandam castitatem, & in qua specie? An cum virgine, nupta, vel Deo sacra, &c. ut ita cognoscat speciem peccati. Debet pariter exquirere numerum personarum, quibus, etiam unico peccato, datum est scandalum; nam tunc plura distincta peccata committuntur. Majol. in Decalog. 10. 1. q. 3. de præcept. charit. artic. ultims. 5. 1.

34. Quæritur, Quotuplex est scandalum?

Resp. Multiplex. Activum, & est actio illa, seu actionis omissio, quæ est occasio inducens alium ad peccandum per quam quis dicitur scandalizare.

Passivum: & est ruina spiritualis orta ex dicto, vel facto alterius. Aliud autem est datum, aliud acceptum. Primum est peccatum, quod fit, ex verò malo exemplo, data occasione peccandi. Secundum est, cum quis ex sua malitia scandalizatur, vel occasionem sumit iudicandi malè de alio, & aliquo modo peccandi, ex veris etiam virtutum actibus, etiam postquam sibi sufficienter innotescit virtuosè exerceri. Hoc ex activo non oritur. Et dicitur acceptum, sed non datum, soletque Pharisæicum appellari; quia Pharisæi ex odio, & invidia in Christum, occasione gestorum ab ipso, scandalizabantur, & murmurabant, eique detrahebant, ut loquitur Matth. 15.

Præter scandalum passivum ex malitia, datur etiam scandalum ex ignoran-

tia; & est, cum quis ex ignorantia bonitatis actionis, vel circumstantiæ reddentis actionem licitam, sumit occasionem cogitandi actionem esse malam, & peccandi; quod nominari solet scandalum pusillorum; quia cum pusilli simplices sint, minus docti, & in virtute infirmi, solent occasionem peccandi sumere ex dicto, vel facto indifferenti, vel æquivoco ad bonum, & malum.

35. Quæritur, Quando scandalum pusillorum sit mortale in ponente actionem, propter quam pusilli occasionem sumunt peccandi?

Resp. Quoties dictum, vel factum, quamvis ex se bonum, æquivocum tamen ad bonum, aut malum, in talibus circumstantiis, vel à tali persona exercetur, ut pusilli, simplices, & infirmi ex eo ruinam spiritualement possint incurere, nisi instruantur de veritate. Totum hoc habetur ex Paulo 1. ad Corinth. 8. Ubi quosdam doctiores Corinthios alloquitur. Sciebant isti Idolothyta, seu cibos Diis immolatos, non esse ab aliis cibis differentes, nec eis aliquid sacri, aut religionis ex eorum immolatione accidere, & propterea liberè eos comedebant. Sed quia inde oriebatur occasio scandali in fidelibus simplicibus, & infirmis, maxime de Gentibus conversis, putantibus eos comedere ad modum Gentilium, hoc est, in venerationem Idoli; eorum exemplo inducebantur ad eos sic comedendum, consequenter ad graviter peccandum; idè præfatos doctos instruit, his verbis: *videte autem, ne forte licentia vestra (comedendi) offendiculum fiat infirmis, si enim quis infirmus in fide, (non bene instructus)*

v. de-

videris eum, qui habet scientiam, in idolo recumbentem (cum idololatri epulantem) nonne conscientia ejus eum sit infirma (non bene instructa) edificabitur ad manducandum idolothythum? (Confirmabitur in errore suo ad comedendum idolothythum, ut idolothythum) Et peribit infirmus in sua scientia, frater, (qua abuteris) propter quem (salvandum) Christus mortuus est? Sic autem peccantes in fratres, & perentientes (vestro imprudenti facto vulnerantes) conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. Quapropter, si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in eternum, ne fratrem meum scandalizem. Ad quos hæc alia ex cap. 10. diriguntur. Omnia mihi licent (estd liceat in se idolothythum comedere) sed non omnia expediunt: Sed non expediunt omnia, quæ licent. Omnia mihi licent, sed non omnia adificant: hoc est non expediunt, quia non ædificant: immò destruit, & ad ruinam impellit hæc commestio in idolo, vel coram infirmo. Nemo, quod suum est, quarat, sed quod alterius. Nam charitas dicitur, ut non nostra queramus cum alterius scandalo, vel coram infirmo.

Ex his habes, quod scandalizans pusillum facto, vel dicto, æquivocis ad bonum, vel malum, aut leviter malum, prævidens, vel debens prævidere, quod simplex, & ignorans, ex eo sit sumpturus occasionem peccandi mortaliter, mortaliter peccat, quia influxum aliquem habet in ejus peccatum.

Cæterum, si quis simplices de veritate instruxerit, & capaces reddiderit de qualitate actionis, si postea ex ea occa-

sionem peccandi sumant, in nihilo actionem exercens est culpabilis; nec pusillorum, sed merè acceptum ex malitia, & pharisaicum scandalum erit.

36. Queritur. An rea sit scandalum mulier; quæ suo ornatu occasionem præbet proximo ruina spiritualis, dum non est sine se ornat, nec expressè illius ruinam peroptat.

Resp. Vel ornatus est honestus juxta decentiam proprii status, & communem morem Patriæ, vel est de se provocativus ad libidinem, invetecundus, & dissolutus. Si primum, non peccat, neque scandalizat in usu. Ratio est, quia mulier jushabet ad ornatum ex natura sualicitura, & communem cæteris ejusdem Civitatis mulieribus, sibi æqualibus. Et sicut naturalis pulchritudo mulieris per se, & directè non provocat ad luxuriam, sic nec talis exterior corporis ornatus; unde in casu, quo quis scandalizaretur, foret scandalum, dumtaxat acceptum, & non datum.

Si secundum, mortaliter peccato scandali delinquit, quia ponit factum, quod de sua natura est ad peccatum provocativum; cujusmodi censeretur, si verenda non tegat, vel non nisi tenui velo: si mammillas denudet, & ita in publicum prodeat. Discutitur à simili de eo, qui rem alienam furripit, nec expressè intendit damnum proximo inferre, qui nihilominus est reus furti; quia, licet absit expressa nocendi intentio ex fine operantis, habetur tamen virtualis, & interpretativa, æstimanda ex fine operis, quod de sui natura est nocivum.

Quod totum apparet ex doctrina D. Thom. 2. 2. q. 43. art. 1. in resp. ad 4. ibi: *Dis-*
Etum,

Hum., vel factum alterius potest esse alteri causa peccandi per se, quando aliquis suo malo verbo, vel facto intendit alium ad peccandum inducere: vel etiam si ipse hoc non intendat, ipsum factum esset tale, quod de sui ratione habet, quod sit inductivum ad peccandum: puta, cum aliquis publice facit peccatum, vel, quod habet similitudinem peccati.

Quare prædicta mulier debet se in confessione accusare de dato proximo scandalo propter ornatum, vel de se provocativum ad peccatum, vel assumptum præter morem Patriæ cum advertentia, vel debito advertendi, quod potuerit excitare ad libidinem. Ratio est, quia si quis teneretur solum confiteri de peccato scandali, dum expressè intendit ruinam spiritualem proximi, vix unquam tenerentur homines de illo confiteri, eo quia præter Diabolum, vix est aliquis directè, & expressè illam intendens; cum tamen frequenter homines dent scandala, super quo se debent accusare.

37. Sed quid. Si ornatus assumatur ex quadam curiositate, levitate, vel vanitate, ut laudetur de pulchritudine?

Resp. Si de se non sit valdè provocativus, & dissolutus conjiciens se ipsam, virosque in periculum peccati, sed solum cum excessu ad morem Patriæ, & modum convenientem suo statui, erit veniale: sed vide dicta lib. 2. cap. 37. n. 12.

38. Quæritur. An mortaliter peccent adinvenientes novas vestimentorum, & ornatus formas?

Resp. Affirmativè, si modus vestium, & ornatus invetercundus sit, aut impudicus: fecus, si vanitatem duntaxat, & *Masbaucci Cantela Confess.*

curiositatem alat in moderatione elegantia, vel pretii. Nam tunc erit veniale. Legas D. Thom. cit. q. 169. art. 2. in resp. ad 4. ibi. Si qua ars est, ad faciendum aliqua opera, quibus homines uti non possunt absque peccato, per consequens artifices talia faciendo peccarent, ut potè præbentes divitè aliis occasionem peccandi; puta, si quis fabricaret idola, vel aliqua ad cultum idololatria pertinentia. Si qua verò ars sit, cujus operibus possunt homines bene, & male uti (sicut gladii, sagittæ, & alia hujusmodi) usus talium artium non est peccatum, & infra: quia ergo mulieres licitè se possunt ornare, vel, ut conservent decenciam sui status; vel, etiam aliquid superaddere, ut placeant viris (maritis scilicet) consequens est, quod artifices talium ornamentorum non peccant in usu talis artis, nisi forte inveniendo aliqua superflua, & curiosa.

39. Quæritur. Mulier honesta advertit, si festo accedat ad Ecclesiam ad Missam audiendam, quendam juvenem ex ejus aspectu passurum ruinam spiritualem, eam concupiscendo; petitur, an Confessarius passu eidem suadere, ut non exeat, eique significare in tali circumstantia non obligari præcepto audiendi Sacrum.

Resp. Negativè, cum communi: nam ex D. Paulo ad Rom. 3. non sunt facienda mala, ut eveniant bona; ergo nec omitendum Sacrum, urgente præcepto, ne proximus in ruinam spiritualem ruat. Tum quia impletio præceptorum, sive Dei, sive Ecclesiæ est de necessariis ad salutem, ergo non potest eo fine omitti: cum nullus debeat peccare, ut alterius

(P)

pecca-

peccatum vitet; in ordine enim charitatis propria salus spiritualis præfertur saluti spirituali alterius, & nullus tenetur contra charitatem propriam operari, ut succurrat proximo. Nec ea circumstantia deobligat ipsam à debito audiendi Missam. Tum quia gratis dicitur. Tum quia lapsus juvenis est potius acceptus, & voluntarius, quàm datus; cum ex ejus malitia, sciens se non posse mulieres alienas concupiscere, eas inordinatè amat. Propterea ipse potius debet fugere, vel, quando non possit, oculos avertere, mentem aliò dirigere, & oratione postulare auxilia gratiæ, quibus à mulieris concupiscentia liberetur. *Laurea de charit. disp. 14. art. 12. §. 6. num. 490. Natalis Alexand. Theol. moral. in Decal. lib. 4. ref. 18. aliique.*

40. *Quæritur. Accedit Parochus id Confessario aperiens. Pater, certò scio à Petro possideri agrum spectantem ad meam Ecclesiam, sed dubio, an debeam repetere: si non repetam, non sustineo jura Ecclesiæ; si repetam, prævideo Petrum prolapsurum in blasphemias, maledictiones, & alia crimina, quæ ex lege charitatis tunc impedirez, quid mihi agendum est, super hoc peto edoceri?*

Resp. Confessarius Parochum instruat, quod ipse non est dominus honorum Ecclesiæ, sed Custos dumtaxat, & administrator fidelis, eaque non posse alienare, vel negligere, sed teneri ad ipsa Ecclesiæ conservanda, & ubi alienata inveniunt ad ea repetenda: & propterea à Petro (præmissa instructione, quod res alienæ sunt dominis restituendæ, & quod ager ille ad Ecclesiam spectat, ut authenticis monumentis probatur) debere

agrum repetere, & quando reddere renuat, per juris remedia est compellendus; prout factum legimus à S. Thoma Cantuariensi, Ecclesiasticæ libertatis vindice, & Martyre, qui Ecclesiæ bona, juraque repetiit posthabito Enrico Angliæ Regis, præsertimque scandalo, cum istud non fuerit datum, sed solum ex malitia acceptum.

41. *Quæritur. Scit Petrus, Paulum determinatum esse ad furandum Francisco mille, dum cum à sua resolutione revocare nequit, consulit, ut ab eodem surripiat decem, petitur, an Petrus consulendo minus malum, peccato scandali reus sit?*

Resp. Affirmativè, nam operatur contra charitatem proximi, quæ vult, ut ipsius malum impediatur. Quod Paulus omittat illud majus malum, non tollit, quin committat minus, & peccet, ergo consulens, in minus influit. Scandalum autem consistit in influxu ad malum, seu peccatum proximi, non verò in influxu ad magnum, seu grave.

Dices. Est axioma commune de duobus malis minus est eligendum. Deinde Petrus non consulit minus malum, ut malum, sed ut habet rationem boni respectivè ad majus.

Resp. Vide dicta lib. 2. cap. 20. num. 15. & cap. 29. à num. 13. Tale itaque axioma procedit non in malis moralibus, sed physicis, cum majus evitari non potest, nisi eligatur minus; est quis in necessitate, ut imminente naufragio, eligat, vel vitam mortis, vel merciam jacturam istam, ut minus malum debet eligere. Tum quia occisus, V. G. Petrum, non necessitatur, nec ad occisionem, neque

ad mutilationem, vel ad capiendā ipsius bona, sed solum ex sua libertate se ad ea determinat; ergo non est in necessitate eligendi unum, vel alterum, sed omittere debet utrumque.

Ad 2. Negamus minus malum, hoc est furtum decem aureorum, esse bonum respectivè ad furtum centum; non est offensa Dei tam gravis, sed est offensa: & idè furans peccat, & consulens furto cooperatur; nam numquam illicitum pro illicito faciendum, ut dixit August. lib. 2. de adult. conjug. cap. 15. & subdit, quia illicitum est, & adulteram occidere, & illa vivente, alteram ducere, non debet alterum pro altero perpetrare, sed utrumque vitare.

Dices. Genes. 19. ut Loth revocaret Sodomitas à nefario crimine, eis exhibuit duas suas filias cum facultate, ut illis abuterentur: minus autem malum est cognoscere feminas, quàm masculos.

Resp. Factum Loth non fuit positiva inductio, & consilium ad peccatum cum filiabus, sed solum comparativa permissio, istis explicata: *potius filias meas vobis prostituam, quam ut id fieri videam.* Immo D August. lib. contra mendac. ad Consentium cap. 8. non excusat Loth à peccato; quamvis propter animi perturbationem non tam graviter peccaverit.

41. Queritur, *Petrus suspicatur, quod uxor committat adulterium cum Cajo, permittit, ut Cajo domum ingrediat, & in secreto cum uxore maneat, ut in fragranti reperiat, & sic eos corripiat, ut emendentur: peccat, an committat scandalum?*

Resp. Affirmativè, cum Laurencia

num. 430. ubi generaliter resolvit, quod potens, & debens impedire malum alterius, & permittens, ut sequatur, est scandali reus, quia censetur præbere occasionem peccandi, & ad peccatum influere; propterea Petrus peccat, si adulterium non impedit. Et peccat Dominus, si permittat, quod servus faretur, ut deprehendat eum in furto: Colligitur ex cap. Praterca 23. 7. 8.

43. Queritur, *Est Titius paratus dare ad usuram, petitur, an Cajo possit ab eodem explicitè ad usuram petere?*

Resp. Negativè, & dum petit, peccat peccato scandali; ac cooperatur ad usuram, cum ad eam, occasionem præbeat. Nec obstat, quòd sit paratus facere: nam ad executionem non venit, nisi ex petitione: ergo in executionem externi operis influit petens; præparatio illa in Titio est peccatum, ad quod non influit Cajo: executio autem est peccatum etiam Cajo, cum ad eam sua petitione alliciat, & inducat Titium.

44. Sed petitur. *An possit ab eo petere mutuum?*

Resp. Affirmativè, ad subveniendum suæ necessitati, sine usuris mutuet. Ratio est, quia in isto casu non cooperatur usura, quam potius nollet, cum ipsa gravetur, sed rem licitam ad suæ necessitatis solamen poscit, mutuum scilicet, quod pollet, & deberet obtinere sine usura.

45. Queritur. *An reus scandali sit, qui pecuniam dat Sacerdoti, nolenti puerum baptizare; vel se, aut alium sine pretio absolvere?*

Resp. Affirmativè, quia cooperatur simoniæ illius. Si puer est periculo mor-

tis expositus, potest ipse baptizare. Si alium Sacerdotem non habeat, cui confiteatur, potest conteri, & ideo nulla potest excusatione liberari, quin peccet, si pretium conferat.

46. Queritur. *An scandalizator teneatur damnum spirituale restaurare bonis operibus inducendo ad bonum?*

Resp. Affirmative, ut exemplar bonorum operum iis sit, quos malis operibus in ruinam spiritualem induxit. Ita meretrix penitens debet iis de vicinia signa conversionis exhibere.

§. VI.

Bellum.

Bellum est preparatio, & dispositio militum ad pugnam. Prælium autem est ipsa actualis pugna, & conflictus.

47. Queritur. *Quomplex sit bellum?*
Multiplex. Unum *justum*, quod à legitima potestate iusto titulo, ac quadam necessitate suscipitur. Aliud *injustum*, quod deficientibus illis conditionibus geritur.

Item aliud est *aggressivum*, seu *offensivum*, quo alius impetitur. Et aliud *defensivum*, quo quis ab impellente se defendit, vim vi repellens.

Item, aliud est *bellum sacrum*, quod contra hostes fidei suscipitur pro Religionis tutela. Et aliud *non sacrum*, quod pro bonis temporalibus geritur.

48. Queritur. *Quid requiritur, ut bellum offensivum sit justum.*

Resp. Tria sunt necessaria. 1. *Legitima auctoritas*, juxta August. lib. 22. contra Faustum cap. 75. Propterea soli Prin-

cipes, & Republicæ in temporalibus superiorum non habentes, ad quem possint recurrere pro reparatione injuriæ receptæ, possunt bella movere.

II. *Finis*: Aded ut finis suscipiendi bellum debet esse pax, salus, & securitas Republicæ juxta August. relatum cap. Noli 23. q. 1. Non enim ex cupiditate divitiarum, aut gloriæ tantum causa, & libidine dominandi bella moveri debent. Nam ut S. Doctor loquitur lib. 3. de Civit. Dei cap. 6. *Inferre bella . . . . . Regni cupiditate conterere, & subdere, quid aliud quam grande latrocinium nominandum est?* Et legendus etiam est loc. cit. contra Faustum cap. 74.

III. *Causa justa*; ut nimirum, qui per bellum impugnantur, sint culpabiles; vel, quia injuriam inrogarunt, jura læserunt, vel bona occuparunt. Causa debet, etiam iudicio prudentum, gravis esse, cum proportionem ad damna verisimiliter ex bello secutura, aliàs imprudentissimè moveretur; cum irrationabiliter agat, qui ob defensionem boni minoris exponit majora periculo; &, ut impediat minora mala, majoribus viam aperit, ut cædibus, incendiis, &c. Nec plus intendendum est, quam id, quod jure sibi debetur; aliàs, etiam si causa fuerit justa, bellum erit illicitum, & non sine peccato.

Notandum, quod etiam causa justa concurrente, prius quam bellum moveatur, tenetur Princeps offensus monere adversarium, an velit pacificè concordare, & sibi amabiliter satisfacere. Ratio est, quia ex charitate cum possumus, tenemur vitare innumera mala, quæ ex bellis sequuntur.